

Franc POHLEVEN*

RDEČEČA ZVITOCEVKA

GOBA, KI JE DOBILA IME PO LABIRINTASTO ZAVITIH CEVKAH TROSIŠČA

Čeprav je rdečeča zvitocevka, *Daedaleopsis confragosa*, (Bolton ex. Fr.) Schröt. zelo razširjena v naših gozdovih, je malo poznana. Raste na stoječih trhljih drevesih, zlasti pa na podrtih deblih in vejah listavcev. Zelo redko se pojavlja na lesnih izdelkih, in to le v primeru, če so v stiku z zemljo. Na lesu povzroča belo korozivno trohno. Klobuki so poličaste oblike, veliki od 5 cm do 15 cm (slika 1). Mladi klobučki so blede sive do rumenkasto rjave barve, s starostjo pa postanejo temno rdeče-rjave barve, ki se v enakomernih barvnih odtenkih v kolobarjih nizajo od roba klobuka do nekoliko odebeljenega osrednjega dela, kjer klobuk prirašča na podlago. Pri starih klobukih osrednja grbica počrni, površina pa razpoka in v koščkih odstopa ter se lušči s površine in se tako barvni kolobarji zabrišejo.

Klobuki so brez beta in široko bočno priraščajo, pogosto celo obraščajo vejo ali drobnejše deblo. Navadno izrašča skupaj več klobukov, ki se spiralasto nizajo eden za drugim. Trosovnica je sive, lahko tudi rumenkasto-bele barve z luknjicami. Vendar skoraj ne najdemo okrogle oblike, ampak se luknjice podaljšujejo v labirintasto zavite cevke. Po tej značilnosti je goba dobila slovensko ime. Če pri mladi gobi s prstom podrgnemo po trosovnici, postane površina trosišča rdečkasta, včasih tudi rjavkasta. Meso je plutovinaste strukture in je pri mladih gobah sivkasto, pri starejših pa postane rjavkaste barve. Zaradi trde konsistence je goba neužitna, ni pa znano ali je strupena.

Raste od junija do novembra, vendar se trosnjaki lahko ohranijo leto in več, kar daje slutiti, da vsebujejo učinkovine, ki delujejo proti mikroorganizmom. Kot pri večini lesnih gliv so tudi pri rdečeči zvitocevki odkrili zdravilne lastnosti. Iz nje so ekstrahirali terpenoide, ki delujejo fungicidno in baktericidno. Iz trosnjaka izolirani polisaharidi pa so uspešno zaustavili rast tumorskih celic in delujejo tudi protivirusno. Flavonoidi iz trosnjakov imajo antioksidativno učinkovitost. Tudi proteini z vsebnostjo cinka in selena naj bi bili uspešni lovilci radikalov.

Slika 1. Značilen klobuk rdečeče zvitocevke, ki je na veji povzročila belo trohno (foto: F. Pohleven)

Slika 2. Na spodnji strani trosnjaka so opazne luknjice podaljšane v labirintasto zavite cevke, po katerih je goba dobila ime (foto: F. Pohleven)

* prof. dr., Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo. Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana. e-pošta: franc.pohleven@bf.uni-lj.si